

**TURISTIČNO
GOSTINSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE**

**LETNO POROČILO O IZVAJANJU IZPITOV
ZA TURISTIČNE VODNIKE NA NACIONALNI RAVNI
IN UPRAVLJANJE VODNIŠKEGA REGISTRA
ZA LETO 2023**

Pripravila: mag. Snežana Škerbinc

Ljubljana, januar 2024

 Turistično gostinska zbornica Slovenije, Dimičeva 13, 1000 Ljubljana

 +386 (0) 1 58 98 230

 info@tgzs.si

 ID: SI 62178954

 +386 (0) 1 58 98 224

 www.tgzs.si

 SI56 0310 0100 2578 617

Kazalo besedila

I.	Uvod in pravna osnova.....	3
II.	Člani izpitnega odbora.....	6
III.	Zanimanje za izpite in izpitni roki.....	8
IV.	Poročilo o opravljanju izpitov v številkah	9
V.	Register turističnih vodnikov na nacionalni ravni.....	12
VI.	Ugotovitve in problemi pri realizaciji javnih pooblastil (sklop B).....	20
	1. Ustreznost programa za preverjanje usposobljenosti turističnih vodnikov.....	20
	2. Zakonske nedoslednosti in predlogi za spremembe ZSRT-1.....	21
VII.	Sklepne misli.....	25
VIII.	Opomba o zajetju podatkov.....	27

Kazalo slik

Slika št. 1: Organigram s prikazom števila uspešno opravljenih izpitov v l. 2023.....	10
Slika št. 2: Kandidati, ki so bili v delnem postopku opravljanja izpita ob koncu l. 2023	11
Slika št. 3: Pregled št. poskusov opravljanja izpita tistih kandidatov, ki so o zaključili z izpitom v l. 2023	12
Slika št. 4: Tabelarni prikaz števila novih turističnih vodnikov v registru v vseh preteklih letih	14
Slika št. 5: Diagramski prikaz števila in vzrokov zmanjševanja aktivnih oseb v registru v letu 2023.....	16
Slika št. 6: Grafični prikaz št. novih TV v registru v preteklih 25 letih.....	16
Slika št. 7: Grafični prikaz najbolj pogosto prijavljenih tujih jezikov in št. TV, ki v teh jezikih vodijo.....	18

I. Uvod in pravna osnova

V skladu z dodeljenimi javnimi pooblastili se na Turistično gostinski zbornici Slovenije (TGZS) že petindvajset let izvajajo izpiti za turistične vodnike na nacionalni ravni.

V isti sklop izvajanja vodniških izpitov se uvrščajo tudi naslednje upravne in druge naloge:

- *izdajanje javno veljavnih listin – Potrdil o strokovni usposobljenosti za turističnega vodnika na nacionalni ravni na podlagi uspešno opravljenega vodniškega izpita;*
- *vodenje spletnega Registra slovenskih turističnih vodnikov na nacionalni ravni;*
- *izdajanje dvojezičnih (v slovenščini in angleščini) plastičnih vodniških izkaznic s fotografijo imetnika za identifikacijo, katerih obvezno nošenje med opravljanjem poklica predpisuje turistični zakon;*
- *izdajanje Odločb o vpisu v vodniški register (po opravljenem izpitu), s katerimi posamezniki urejajo POD-e (prijave občasnega dela) v tistih državah članicah EU, ki od tujih turističnih vodnikov iz drugih držav članic EU to zahtevajo;*
- *izdajanje Odločb o izbrisu iz registra (v primerih ugotovljenih strokovnih napak ali v primerih, ko posameznik več kot pet let ne izvaja dejavnosti in posledično ni več v stiku s stroko);*
- *izdajanje Odločb o vpisu v slovenski vodniški register tujim turističnim vodnikom iz držav članic EU, (v primerih, ko jim slovensko ministrstvo, pristojno za turizem, na podlagi oddanih vlog prizna poklicno kvalifikacijo, pridobljeno v njihovi matični državi);*
- *svetovanje zainteresiranim kandidatom o načinih priprave in postopku opravljanja vodniškega izpita po veljavnem programu usposabljanja, ki ga je pripravila Zbornica in zanj pridobila soglasja s strani pristojnih ministrstev;*
- *svetovanje strokovnim javnostim o obveznosti zagotavljanja turističnega vodnika ali vodje poti pri izvedbi turističnih paketov;*
- *podajanje pojasnil zainteresiranim javnostim o predpisanem turističnem vodenju, o razmejitvi dejavnosti turističnega vodnika in vodje poti, o razmejitvi dejavnosti turističnega vodnika na nacionalni ravni in turističnega vodnika na ravni turističnega območja (ali lokalnega turističnega vodnika) ipd.;*
- *strokovna podpora domačim in tujim organizatorjem potovanj pri iskanju ustreznih oseb iz registra za turistično vodenje po Sloveniji in tujini;*
- *izdelava letnih poročil o izvajanju vodniških izpitov na nacionalni ravni;*
- *sodelovanje/vključenost TGZS pri izmenjavi informacij o slovenskih turističnih vodnikih z drugimi državami članicami EU v sistemu IMI (Internal Market Information System) pri preverjanju resničnosti podatkov v postopkih POD.*

V preteklem poltretjem desetletnem obdobju so področje turističnih dejavnosti urejali trije turistični zakoni, prvi je **Zakon o pospeševanju turizma iz leta 1998** (Uradni list RS št. 57/1998), ki ga je nadomestil drugi, novi **Zakon o spodbujanju razvoja turizma iz leta 2004** (Uradni list RS št. 2/2004, 57/2012 in 17/2015), njega pa tretji **Zakon o spodbujanju razvoja turizma ZSRT-1** (Uradni list RS šte. 13/2018), ki je stopil v veljavo 15.3.2018. V prvih dveh turističnih zakonih se je za izvajanje vodniških izpitov na nacionalni ravni navajala Gospodarska zbornica Slovenije, katere sestavni del je bilo Združenje za turizem in gostinstvo oziroma od leta 2007 Turistično gostinska zbornica Slovenije.

V letu 2008 je Ministrstvo za gospodarstvo izvedlo javni razpis za dodelitev koncesije za izvajanje izpitov za turistične vodnike in turistične spremljevalce zaradi določil Zakona o gospodarskih zbornicah iz leta 2006, kjer je bilo opredeljeno, da Gospodarska zbornica Slovenije lahko izvaja javna pooblastila še dve leti od uveljavitve novega zborničnega zakona ter da po poteku tega obdobja vsa javna pooblastila preidejo na pristojna ministrstva. Na Ministrstvu za gospodarstvo so se odločili, da sami ne bodo izvajali tovrstnih izpitov ter so objavili javni natečaj za pridobitev najugodnejšega izvajalca. Razpis za zbiranje ponudb je bil objavljen v Uradnem listu RS št. 73/2008 z dne 18.7.2008 in odločitev Ministrstva za gospodarstvo o izbiri nosilca javnih pooblastil v Uradnem listu št. 85/2008 z dne 29.8.2008. Pristojno ministrstvo je s pogodbo o podelitvi javnega pooblastila na Turistično gostinsko zbornico Slovenije z dne 12.9.2008 za naslednja tri leta preneslo tovrstna javna pooblastila.

V letu 2011 je bil ponovno izveden javni razpis (objavljen v Uradnem listu RS šte. 37/2011 z dne 20.5.2011) in Turistično gostinska zbornica Slovenije je bila spet izbrana za izvajalca tovrstnih storitev za naslednje štiriletno obdobje (objava v Uradnem listu RS šte. 57/2011 z dne 5.7.2011; pogodba je bila podpisana januarja 2012). Postopek izbora se je ponovno zaključil s sklenitvijo pogodbe med Ministrstvom za gospodarstvo in Turistično gostinsko zbornico Slovenije (tokrat kot samostojno pravno osebo) z enako vsebino o določitvi medsebojnih obveznosti in razdelitvi odgovornosti, kot jih je določala pogodba iz leta 2008.

Tudi v letu 2016 je bil ponovno izveden javni razpis (objavljen v Uradnem listu RS šte. 22/2016 z dne 25.3.2016) in Turistično gostinska zbornica Slovenije je bila s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo spet izbrana za izvajalca tovrstnih storitev za naslednje štiriletno obdobje (objava v Uradnem listu RS šte. 41/2016 z dne 10.6.2016; pogodba je bila podpisana julija 2016).

V letu 2020 je k obstoječi pogodbi o izvajanju javnih pooblastil, ki se je iztekla, podpisan Aneks na podlagi 18. člena te pogodbe, s katerim se je podaljšala veljavnost podeljenega javnega pooblastila brez izvedbe javnega natečaja, ker je to bilo nujno za nemoteno izvajanje upravnih nalog, ki so predmet javnega pooblastila, in sicer za eno leto. (Šlo je za leto izbruha pandemije, ko v obilici drugih nujnih zadev objava tega razpisa ni bila prioriteta pristojnega ministrstva.)

Tako je TGZS za naloge, ki so ji bile dodeljene z dvema turističnima zakonoma in s tremi razpisi, še šestič bila določena za izvajalca teh javnih nalog.

V letu 2021 je ministrstvo, pristojno za turizem ponovno izvedlo javni natečaj za izbor nosilca javnih pooblastil za dva sklopa nalog, in sicer: za vodenje upravnih postopkov za podeljevanje licenc za opravljanje dejavnosti organiziranja in prodaje turističnih paketov ter vodenje registra izdanih licenc (sklop A) in za izvajanje preizkusov znanja (izpita) za turistične vodnike ter podeljevanje vodniških izkaznic, vodenje registra turističnih vodnikov, podaljševanje letnih registracij na letni ravni in obravnavanje pritožb na račun dela turističnih vodnikov (sklop B). Javni natečaj je bil objavljen v Uradnem listu RS števil. 108/2021 z dne 9. 7. 2021. Postopek izbora se je ponovno zaključil s Pogodbo števil. C2130-21-080044 o podelitvi javnih pooblastil TGZS s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo na podlagi Odločbe ministrstva o izbiri nosilca javnih pooblastil števil. 322-19/2021/3 z dne 31. 8. 2021. Pogodba je bila podpisana dne 15. 9. 2021 za obdobje naslednjih sedmih let.

Sklenjena pogodba z nosilcem javnih pooblastil Zbornico zavezuje, da za vsako preteklo leto do 15. februarja pripravi letno poročilo o izvajanju upravnih nalog za vsak sklop javnega pooblastila posebej (ločeno za izpite za turistične vodnike in s tem povezane upravne naloge – sklop B ter za dodelitev licenc za organiziranje in prodajo turističnih aranžmajev in s tem povezane upravne naloge – sklop A v razpisu) in ju posreduje ministrstvu, pristojnemu za turizem; ter da v vsebinskih delih poročil opozori predvsem na vprašanja, ki v praksi povzročajo največ težav s strokovnega ali pravnega vidika ter hkrati predlaga ustrezne ukrepe. S tem v zvezi je v preteklih desetletjih TGZS opozarjala na zakonske nedoslednosti in predlagala rešitve zanje, ki jih je pristojno ministrstvo večinoma tudi upoštevalo. Omenjena pogodba Zbornico tudi zavezuje, da mora upravne naloge, za katere so ji podeljena javna pooblastila, izvajati v skladu z zakoni in usmeritvami ministrstva. V praksi to pomeni, da se je potrebno za morebitna sporna vprašanja obrniti na ministrstvo, pristojno za turizem in slediti njegovim usmeritvam. Poleg tega pogodba o podelitvi koncesije Zbornico obvezuje, da mora pri svojem delu upoštevati veljavno zakonodajo, slediti njenim spremembam, ter se sprti seznanjati s sodno prakso. V preteklih desetletjih so se namreč različna sodišča (okrožna, upravna in vrhovno) že odločala o pravilnosti zborničnega dela pri izdaji odločb na področju dodeljevanja turističnih licenc (sklop A v razpisu).

V skladu z novim turističnim zakonom ZSRT-1 se v Sloveniji k izpitu za turističnega vodnika lahko prijavijo vse osebe, ki to želijo, brez kakršnih koli omejitev. Vsi vstopni pogoji za opravljanje vodniškega izpita v obliki minimalne stopnje končane izobrazbe ali znanja tujih jezikov, ki so veljali v preteklih letih pred tem (od 1998 do 2018) – so namreč v celoti odpravljeni. Tako široko liberaliziran pristop k izpitu za turističnega vodnika ni sicer predlagala TGZS, vendar je pripravilavec zakona, (upoštevajoč smernice Evropske komisije), zavezan k vsesplošni deregulaciji, odpravil čim več ovir za svobodno opravljanje poklica. Iz istega razloga novi

turistični zakon ne omenja več poklica turističnega spremljevalca oziroma ga je popolnoma dereguliral. Organizacijske in tehnične storitve za udeležence skupinskih potovanj, ki so jih v preteklih dveh desetletjih opravljali turistični spremljevalci na podlagi opravljenega izpita, po novem opravljajo vodje poti, ki so v celoti deregulirani in jih poljubno določajo sami organizatorji potovanj.

Ko posameznik opravi izpit za turističnega vodnika na nacionalni ravni, turistični zakon od Zbornice zahteva, da se ga vpiše v spletni Register slovenskih turističnih vodnikov. Turistični zakon prav tako navaja, da je dokazilo o opravljenem izpitu **izkaznica za turističnega vodnika**, ki jo izda Zbornica kot izvajalec preizkusov znanja in da jo turistični vodnik mora nositi na vidnem mestu med opravljanjem poklica. Vsako leto ob urejanju letnih registracij, turistični vodnik pridobi tudi **nalepko z izpisano letnico tekočega leta** za svojo vodniško izkaznico. Prav tako so turistični vodniki zavezani k **podaljševanju letnih registracij s posredovanjem podatkov o številu dni vodenja in državah vodenja za preteklo leto najpozneje do 31. januarja tekočega leta.** Brez teh vsakoletnih formalnosti bi register v letu ali dveh dokaj hitro postal neuporaben zaradi ne-ažuriranih podatkov, kot so: spremembe naslovov, telefonskih kontaktov, sprememb (večinoma) ženskih priimkov, opustitve dejavnosti, smrti, na novo pridobljenih izobrazb in podobnega. Pri večjem številu oseb je takih sprememb veliko. Zbornične izkušnje kažejo, da vsako leto približno ena četrtnina oseb iz registra spremeni vsaj nekaj od teh svojih osebnih podatkov ob podaljšanju letnih registracij – poleg sporočanja števila dni vodenja in do deset držav vodenja za preteklo leto. **Na letni ravni se v spletni vodniški register pri Zbornici vnese ca. 15.000 sprememb podatkov.** Pri ureditvi letnih registracij izda Zbornica vodnikom Potrdila o vpisu v register z izjavami, da jim ni bilo prepovedano opravljanje dejavnosti zaradi ugotovljenih strokovnih napak in nevestnosti pri opravljanju poklica v skladu z zahtevami Direktive o priznavanju poklicnih kvalifikacij – zaradi izvedbe notifikacije (ali prijave občasnega dela – POD) v tistih državah članicah EU, ki to zahtevajo. (Gre za deset držav, med drugim so to vse sosednje države, kamor se največ potuje: Avstrija, Italija, Hrvaška in Madžarska). S tem se turističnim vodnikom olajša postopek izvedbe POD-a, da ne bi tovrstnih potrdil naknadno pridobivali pri Ministrstvu za pravosodje.

II. Člani izpitnega odbora

Pri Turistično gostinski zbornici Slovenije se vodniški izpiti realizirajo s strokovno pomočjo Izpitnega odbora. Člane izpitnega odbora za opravljanje izpitov za turistične vodnike je izvolil Upravni odbor Turistično gostinske zbornice Slovenije. V preteklih četr stoletja se je članstvo v izpitnem odboru spreminjalo tako po sestavi kot tudi po številčnosti. Trenutno izpitni odbor šteje enajst članov, in sicer:

1. **Marija Žgalin**, predsednica Izpitnega odbora, (profesorica zgodovine in geografije,

- turistična vodnica na nacionalni ravni, vodnica v Schönbrunnu na Dunaju, predavateljica več tematskih sklopov na zborničnih tečajih za turistične vodnike in predavateljica na Univerzi za tretje življenjsko obdobje);
2. **Kristina Štajer** (profesorica nemščine in francoščine, turistična vodnica na nacionalni ravni, lokalna turistična vodnica za Ljubljano, predavateljica več tematskih sklopov na zborničnih tečajih za turistične vodnike);
 3. **mag. Snežana Škerbinc** (magistrica komunikoloških znanosti, univ. dipl. politologinja in novinarka, samostojna svetovalka na TGZS z opravljenim državnim izpitom za vodenje upravnih postopkov, predsednica komisije za preizkus strokovnosti kandidatov za sodne izvedence na področju turizma pri Ministrstvu za pravosodje, članica Sosveta za statistiko turizma pri SURS, predavateljica tematskega sklopa zakonodaje na zborničnih tečajih in članica izpitnega odbora po uradni dolžnosti skrbnice javnih pooblastil pri TGZS);
 4. **dr. Anton Gosar**, podpredsednik Izpitnega odbora, (doktor geografskih znanosti, univ. dipl. geograf in germanist, turistični vodnik na nacionalni ravni, predavatelj tematskega sklopa geografije na zborničnih tečajih za turistične vodnike);
 5. **Diana Ternav** (univ. dipl. etnologinja in kulturna antropologinja ter profesorica italijanščine, turistična vodnica na nacionalni ravni z izkušnjami pri organizaciji potovanj v Zavodu za mladinski turizem, lokalna turistična vodnica za občine Koper, Izola, Piran in Ljubljano ter za Ljubljanski grad, čebelarska vodnica, licencirana vodnica po Narodnem muzeju, članica društva turističnih vodnikov – Združenja turističnih vodnikov Slovenije);
 6. **Donovan Pavlinec** (univ. dipl. zgodovinar in umetnostni zgodovinar, turistični vodnik na nacionalni ravni, zaposlen pri AL Akademski potovalni agenciji Ars longa d.o.o., predavatelj več tematskih sklopov na zborničnih tečajih za turistične vodnike in predavatelj na Univerzi za tretje življenjsko obdobje);
 7. **Milan Sajko** (univ. dipl. inženir agronomije, direktor in večinski lastnik družbe Sajko turizem d.o.o., predstavnik ZTAS-Združenja turističnih agencij Slovenije v izpitnem odboru, turistični vodnik na nacionalni ravni, član upravnega odbora ZTAS).
 8. **Tanja Ostrman Renault** (univ. dipl. anglistka in francistka, turistična vodnica na nacionalni ravni, ki vodi izključno tuje skupine turistov, lokalna turistična vodnica po mestu in gradu Ptuj, čebelarska vodnica, prevajalka, pedagoška delavka na fakulteti in višji strokovni šoli v Mariboru Doba, nosilka predmeta angleščina, doktorska študentka na Fakulteti za turistične študije Turistica, smer inovativni turizem).
 9. **Primož Tovornik** (univ. dipl. zgodovinar in sociolog kulture, turistični vodnik na nacionalni ravni, lokalni turistični vodnik za Ljubljano, solastnik turistične agencije za organizacijo skupinskih potovanj).
 10. **Barbara Babnik** (univ. dipl. umetnostna zgodovinarica, turistična vodnica na nacionalni ravni, vodja turistične agencije, pripravlja in izvaja romarske aranžmaje).
 11. **Fedja Pobegajlo** (univ. dipl. geograf in etnolog, ki je v preteklosti 14 let bil turistični vodnik, kot direktor TGZS je tudi vključen v delo Izpitnega odbora). *

** Člani izpitnega odbora so navedeni po časovnem zaporedju izvolitve s strani Upravnega odbora Združenja za turizem in gostinstvo oziroma Turistično gostinske zbornice Slovenije. (V letu 1999 sta bili izvoljeni M. Žgalin in K. Štajer; v letu 2006 S. Škerbinc; v letu 2008 A. Gosar; v letu 2011 D. Ternav, D. Pavlinec in M. Sajko; v letu 2018 T. Ostrman Renault; v letu 2023 P. Tovornik, B. Babnik in F. Pobegajlo.)*

V preteklih letih so člani izpitnega odbora bili še številni drugi posamezniki, ki so bodisi izstopili iz osebnih razlogov, kot je bolezen, bodisi so umrli ali jih je razrešil Upravni odbor TGZS. Razen predstavnice TGZS S. Škerbinc (ki je v tem strokovnem izpitnem odboru kot skrbnica pogodbe med MGRT in TGZS o izvajanju javnih pooblastil in zaposlena samostojna svetovalka na Zbornici, pristojna za organizacijo in realizacijo vodniških izpitov in urejanje vodniškega registra ter vodenje upravnih postopkov) in direktorja TGZS, so vsi ostali člani izpitnega odbora turistični vodniki, ki so poklicno povezani z vodniško službo ter agencijskimi posli ter so zato vključeni v delo izpitnih komisij. Vsi člani izpitnega odbora spremljajo problematiko izvajanja izpitov in poznajo težave kandidatov pri posameznih tematskih sklopih ter posameznih delih izpita. O opaženi problematiki izmenjujejo stališča, jih obravnavajo na sejah izpitnega odbora in jih sproti razrešujejo. Prav tako člani izpitnega odbora posodablajo izpitna vprašanja, v preteklih petindvajsetih letih so jih že petkrat spreminjali (večinoma poenostavljali in posodabljali v skladu s turističnimi trendi in spremenjeno turistično zakonodajo).

III. Zanimanje za izpite in izpitni roki

Zanimanje za opravljanje izpita za turističnega vodnika se je dolga leta zdelo trajno in je odražalo razvoj turistične panoge v Sloveniji, na kar se je v letu 2020 zgodila pandemija covid-19, ki je popolnoma ohromila slovenski, evropski in svetovni turizem na vseh ravneh. Zanimanje za vodniške izpite je od izbruha epidemije covid-19 tako drastično upadlo, da manjšega števila prijav na izpite, kot se je to zgodilo v letih 2021 in 2022 do takrat nismo imeli. Celo v prvem letu pandemije (2020) je bilo več prijav, ker se je do sredine marca normalno poslovalo in smo vsaj do takrat realizirali nekaj izpitnih rokov.

Največ zanimanja za pridobitev izkaznice za turističnega vodnika je pri mlajših osebah, večinoma študentih. Poleg njih je opazen trend starejših posameznikov, ki poskušajo ob odhodu v pokoj z nabranim znanjem in življenjskimi izkušnjami na novo osmisliti svoje življenje. Za opravljanje izpita se poleg slovenske mladine zanima tudi določeno število tujcev, ki so se priselili v Slovenijo, nekaj je tudi zamejskih Slovencev. Raven znanja slovenščine večine tujcev je sicer praviloma nižja, vendar se člani izpitnih komisij zavedajo, da bodo ti kandidati vodili skupine tujih turistov v tujih jezikih in jim zaradi neustrezne izgovorjave slovenskega besedoslovja ali šibkega znanja

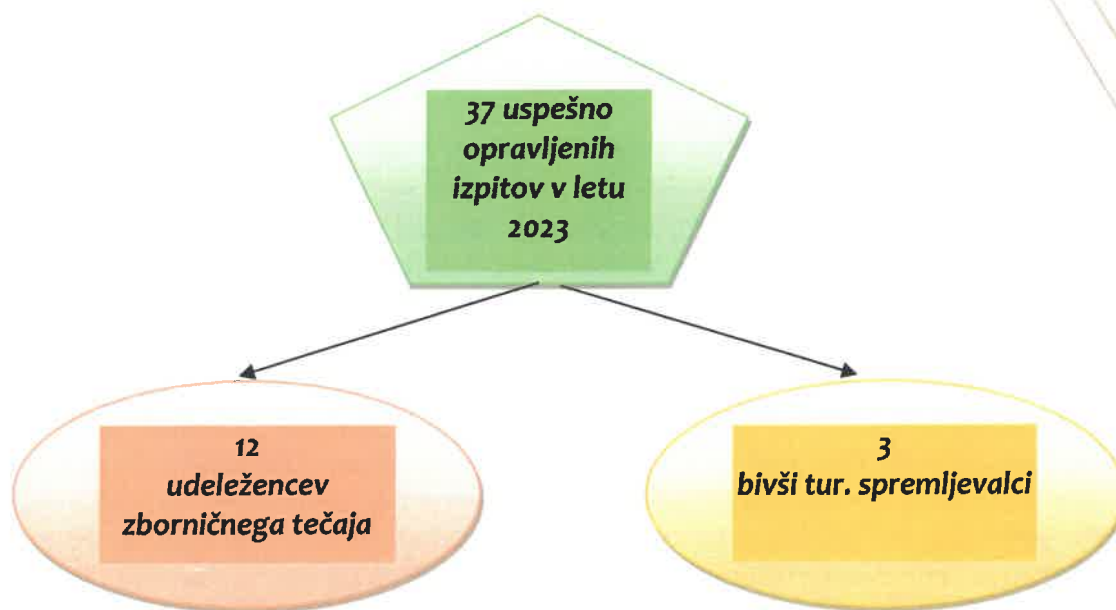
slovenske slovnice ne preprečujejo pridobitve vodniške izkaznice, če le izkažejo zadosten nivo strokovnega znanja.

Največje zanimanje za opravljanje vodniških izpitov je bilo ob/po uvedbi regulacije poklica turističnega vodnika v letih 2000 in 2001, ko je Zbornico kontaktiralo približno 1000 kandidatov na leto. Njihova dokončna udeležba na izpitih je bila pol manjša in uspešnost še za približno polovico manjša. V letih, ki so sledila, se je zanimanje za izpite nekoliko umirilo in se v naslednjih letih ustalilo na okoli 500 kandidatih na leto, medtem ko je bilo končno število uspešno opravljenih izpitov vedno znatno manjše. V drugem desetletju od regulacije poklica se je za izpit povprečno zanimalo okoli 300 oseb letno, medtem ko se je dejansko prijavljalo na izpit vedno vsaj za polovico manj kandidatov od interesentov. Potem je prišla pandemija covid-19, kar je posledično pomenilo drastičen upad zanimanja, tako da se je v letu 2020 in še posebej v letih 2021 in 2022 na izpite komajda prijavil kakšen zainteresirani posameznik. V javnosti se je takrat veliko govorilo o krizi turistične panoge, o številnih ovirah pri prestopu meja ter zbiranja ljudi, oglašali so se tudi sami turistični vodniki in državo prosili za pomoč, ker so ostali brez dela, kar je vse pripeljalo do tega drastičnega upada zanimanja za opravljanje vodniških izpitov. (Razvidno na slikah štev. 4 in 6.)

Na Zbornici smo zaznali, da je že po izbruhu prvega vala epidemije covid-19 zanimanje za vodniške izpite začelo drastično usihati; vendar se je ob normalizaciji razmer in oživitvi turizma, zanimanje za izpite počasi in postopoma spet krepilo. Nenazadnje je delo turističnih vodnikov dobro plačano in posamezniku ob tem omogoča spoznavanje neznanih tujih krajev in dežel ter dinamičen vsakdan, kar številni ocenjujejo kot dobrodošle življenjske izkušnje, ki posameznika bogatijo in mu širijo obzorja. Tako je v letu 2023 število zainteresiranih kandidatov za vodniške izpite ponovno pripeljalo do povečanja števila novih turističnih vodnikov, ki jih rastoča turistična panoga tudi potrebuje.

IV. Poročilo o opravljanju izpitov v številkah

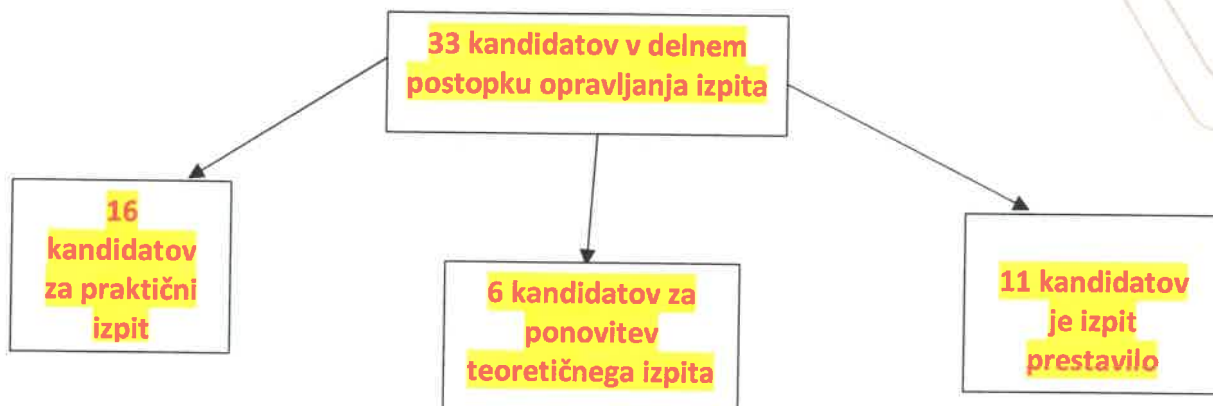
V letu 2023 je bilo na izpite (v obeh delih) razporejenih 126 prijavljenih kandidatov, od tega 59 kandidatov na teoretične in 67 kandidatov na praktične dele izpitov. To je ca. 60% več kot v letu 2022, (ko je bilo 51 prijavljenih kandidatov na izpitih). Dokončno število uspešno opravljenih obeh delov izpita je bilo lani le 37 (kar pomeni 74 uspešnih poskusov, ker je vsak izpit sestavljen iz dveh delov in se prijave nanje posebej evidentirajo). Po izvedeni uradni prijavi na izpit se je potem 26 kandidatov premislilo in odjavilo od izpita, od tega 12 kandidatov od teoretičnega in 14 od praktičnega dela izpita.

Slika št. 1: Organigram s prikazom števila uspešno opravljenih izpitov v letu 2022 glede na predhodno udeležbo na zborničnih tečajih in na prejšnji status oseb v registru.

Podatki o odstopih kandidatov pomenijo, da je dejansko izpit opravljalo manj oseb (100 namesto 126). V letu 2023 so bili razpisani in izvedeni štiri izpitni roki, in sicer: 21. marca, 23. maja, 24. oktobra in 28. novembra. Zbornica je v celem letu 2023 realizirala 14 izpitnih dni: 7 za teoretične in 7 za praktične dele izpita. Teoretični izpiti so bili v dneh: 21.3.2023, 22.3.2023, 23.5.2023, 24.5.2023, 24.10.2023, 28.11.2023 in 29.11.2023. Praktični izpiti so bili v dneh: 24.1.2023, 4.4.2023, 5.4.2023, 31.5.2023, 18.10.2023, 16.11.2023 in 12.12.2023. Za primerjavo je v letu 2022 bilo realiziranih le 9 izpitnih dni v sedmih izpitnih rokih (zaradi upadanja zanimanja za izpite v času epidemije). Lani je Zbornica le enkrat stornirala najavljeni termin izpita oziroma ga odpovedala zaradi premajhnega števila prijavljenih kandidatov.

V postopku opravljanja izpita je ob koncu leta 2023 bilo še 33 kandidatov: od tega jih je 16 čakalo na ustrezen termin za praktični del izpita; 6 kandidatov mora ponoviti teoretični del izpita; in 11 kandidatov se je od izpita do nadaljnjega odjavilo (preden so se ga dejansko udeležili). Struktura kandidatov v postopku opravljanja izpita ob koncu leta 2023 je razvidna na organigramu iz slike številka 2.

Slika št. 2: Kandidati, ki so bili v delnem postopku opravljanja izpita ob koncu leta 2023.

V letu 2023 je 37 kandidatov v celoti uspešno opravilo vodniški izpit, od tega so bili 3 kandidati nekdanji turistični spremljevalci. (Glej sliko števil. 1.)

V letu 2023 je bilo 37 novo registriranih turističnih vodnikov.

Med 37 uspešno opravljenimi izpiti v letu 2023 je 9 kandidatov morala ponoviti posamezni del izpita, in sicer 3 teoretični in 6 praktični. To pomeni, da je bilo 83 poskusov opravljanja izpita, od katerih so se 74 (37 x 2) zaključili uspešno. (Razvidno iz slike št. 3.)

Le 28 kandidatov od tistih 37, ki so uspešno opravili izpit v letu 2023, je izpit opravilo v prvem poskusu – brez ponovitev posameznih delov izpita. Razloge za neuspešnost kandidatov na izpiti najdemo v neobveznih pripravah pred prijavo na izpit (neobvezno usposabljanje in tečaji, neobvezne hospitacije pri turističnih agencijah, neobvezne delovne izkušnje in neobvezna kakršnakoli predhodna izobrazba). Delno je vzrok za neuspešnost kandidatov na izpiti tudi napačna predstava o vodniškem poklicu in ne-zavedanje o potrebni širini in globini raznovrstnih znanj (npr. interdisciplinarnost, sposobnost umeščanja zgodovinskih osebnosti in dogodkov v časovni trak ipd.) ter potrebnem povezovanju tega znanja pri praktičnem vodenju.

	<i>Ponovitev teoretičnega dela izpita</i>	<i>Ponovitev praktičnega dela izpita</i>
Skupaj 37 uspešnih kandidatov	3	6
Vseh skupaj 9 ponovitev posameznih delov izpita		

Slika št. 3: Pregled števila posameznih poskusov opravljanja izpita tistih kandidatov, ki so dokončno zaključili z izpitom v letu 2023.

Naj omenimo še podatek, da je v vseh preteklih 25 letih, odkar se na Zbornici izvajajo vodniški izpiti, na tej poti obtičalo 847 kandidatov (ali približno 34 oseb letno). To pomeni, da so na izpitu bili bodisi neuspešni, bodisi so od izpita odstopili (se premislili ter jim je bil vrnjen denar) in se za opravljanje izpita ali njegovo dokončanje niso več zanimali. To se še vedno občasno dogaja, kar pripisujemo napačni predstavi o poklicu in napačni oceni lastnih sposobnosti (pomanjkanju predznanj in ne-pripravljenosti na nenehno učenje).

V. Register turističnih vodnikov na nacionalni ravni

Najnovejši turistični zakon je prinesel tudi novosti v registru turističnih vodnikov na nacionalni ravni. S tretjim turističnim zakonom iz leta 2018 se je namreč tudi formalno spremenil status Zbornice, saj se je v tem zakonu ne omenja več kot izvajalca tovrstnih javnih pooblastil, kot v predhodnih dveh turističnih zakonih, temveč se za izvajalca vseh teh javnih nalog navaja ministrstvo, pristojno za turizem. Zato se od Zbornice (kot na javnem razpisu izbranega izvajalca teh javnih nalog za določeno časovno obdobje) več ne pričakuje, da bo sama pripravila in financirala register slovenskih turističnih vodnikov, ki se ga po novem zakonu vodi v e-obliki za namen obveščanja javnosti o usposobljenih turističnih vodnikih. Glede na dejstvo, da je 20 let star zbornični register bil potreben tehnološke in vsebinske prenove v skladu s spremenjeno zakonodajo, je pristojno ministrstvo financiralo delo izbranega podjetja informacijske tehnologije, ki je pripravilo novo računalniško aplikacijo. V novo aplikacijo registra, ki je zaživela v letu 2019, so bili preneseni podatki o dotedanjih turističnih vodnikih iz več kot 20 let starega zborničnega registra, ki so v skladu z 52. členom novega turističnega zakona ZSRT-1 ohranili svoj vodniški status in niso bili na dan uveljavitve novega zakona izbrisani iz vodniškega registra.

Z novim registrom slovenskih turističnih vodnikov na nacionalni ravni so prvič podatki o opravljenih vodniških izpitih objavljeni na spletu za vse posameznike brez razlike, saj 2. odstavek 36. člena zakona določa, da se register vodi za namen obveščanja javnosti o usposobljenih turističnih vodnikih. Pred tem je Zbornica vzpostavila in vodila e-register na način, da je vsak posameznik lahko izbiral, ali bo objavljen na spletu ali ne. Podatki o vseh turističnih vodnikih so bili dostopni le upravljavcu podatkovne zbirke in je potem Zbornica odgovarjala na vprašanja zainteresiranih strokovnih javnosti, ali je nek konkreten posameznik dejansko turistični vodnik ali ni. Takšni podatki so bili npr. pomembni za Tržni inšpektorat RS pri izvajanju nadzora, če posameznik ni dovolil, da se njegovo ime navede v spletnem registru. Najbolj pogosto so tovrstna preverjanja izvajali organizatorji potovanj, neredko pa tudi udeleženci skupinskih potovanj (turisti).

V novem spletnem registru so navedeni naslednji podatki posameznika: ime in priimek; kraj stalnega prebivališča (brez ulice in hišne številke); oznaka vodnika v registru, ki je zabeležena tudi na njegovi vodniški izkaznici (npr. TV1450); datum vpisa v register (po opravljenem izpitu); število dni vodenja v preteklem koledarskem letu; imena (do največ deset) držav vodenja v preteklem letu; v rubriki Strokovna znanja in usposobljenosti končana formalna izobrazba posameznika (če zanjo Zbornica predloži dokazila); v pripadajoči podrubriki še sposobnost vodenja v tujem jeziku (ali jezikih); ter s pridobitvijo pisnega soglasja posameznika tudi kontaktni podatki turističnega vodnika (njegov e-naslov in telefonska številka). Vse ostale podatke, ki jih je TGZS zbirala in objavljala v preteklih dveh desetletjih na pobudo turističnih agencij, se ne zbira in ne objavlja več, ker to več ni zbornični register, ki ga lahko sama spreminja po lastni presoji, temveč register ministrstva, pristojnega za turizem, ki striktno zasleduje zakonske navedbe o podatkih, ki se jih vpisuje v register. Po mnenju državne nadzornice za varstvo osebnih podatkov pri Informacijskem pooblaščenču, se podatki o izobrazbi objavljajo le v primerih, ko jih vodniki vpišejo na obrazcih za vpis v vodniški register ali za podaljšanje letne registracije. V primerih, ko vodniki ne vpišejo teh podatkov, jih Zbornica naj ne bi smela več objavljati, pa četudi s temi podatki razpolaga iz časa opravljanja izpita kandidata, ko je bilo izpolnjevanje pogoja minimalne stopnje izobrazbe obvezno za pristop k izpitu (celih 20 let).

Po najnovjšem turističnem zakonu ZSRT-1 se iz registra črtajo osebe, ki več kot pet let ne izvajajo dejavnosti in niso urejale svojih letnih registracij (po prejšnjem zakonu je ta časovni okvir bil trileten). Pomembna zakonska novost za te osebe, ki so iz registra izbrisane, je, da bodo za ponovni vpis v register morale ponovno tudi opravljati vodniški izpit – pa še tega ne kadarkoli, vendar šele po izteku dveh let od datuma izbrisa iz registra. Pri tem izpostavljamo, da pobude za ponovno opravljanje izpita po izbrisu iz vodniškega registra pripravljavcu zakona ni podala Turistično gostinska zbornica Slovenije.

Zaporedno leto		Število turističnih vodnikov, ki so opravili izpit	Indeks rasti novih turističnih vodnikov glede na preteklo leto	Opombe in pojasnila
1.	1999	6	-	Realiziran je bil le en izpitni rok.
2.	2000	195	3250%	Iztekel se je zakonski rok za opravljanje izpita za tur. vodnike.
3.	2001	172	88%	Začetek nadzora TIRS.
4.	2002	73	42%	Sledil je pričakovani upad,
5.	2003	57	78%	tudi v naslednjem letu.
6.	2004	60	105%	Novi zakon je prinesel novi zagon,
7.	2005	72	120%	tudi v naslednjih dveh letih,
8.	2006	80	112%	
9.	2007	62	77%	čemu je spet sledil blagi upad,
10.	2008	74	119%	potem pa spet dve leti zagona.
11.	2009	93	126%	Turizem se je razvijal,
12.	2010	41	44%	za tem je prišla ekonomska kriza,
13.	2011	48	117%	kar je bil čas za pridobivanje kompetenc.
14.	2012	44	92%	Manj izpitov zaradi recesije.
15.	2013	42	95%	Manj izpitov zaradi recesije.
16.	2014	69	157%	Po izhodu iz krize je spet sledil zagon turizma.
17.	2015	49	71%	Začelo se je govoriti o deregulaciji poklica, zato upad zanimanja.
18.	2016	40	82%	Osnutek tur. zakona z deregulacijo tur. vodnikov je bil v javni razpravi
19.	2017	32	80%	in je prispeval k dosti manjši zainteresiranosti za vodniški izpit.
20.	2018	60	187%	ZSRT je ohranil vodniške izpite,
21.	2019	62	103%	zaradi tega se zanimanje počasi krepi.
22.	2020	42	68%	Pandemija je ohromila turizem, zato je spet upadlo zanimanje.
23.	2021	17	40%	Še vedno trajajoča pandemija.
24.	2022	8	30%	Turizem se še ni opomogel.
25.	2023	37	617%	Turizem se je že opomogel.*
Kumulativno vsa leta skupaj		1533	-	-

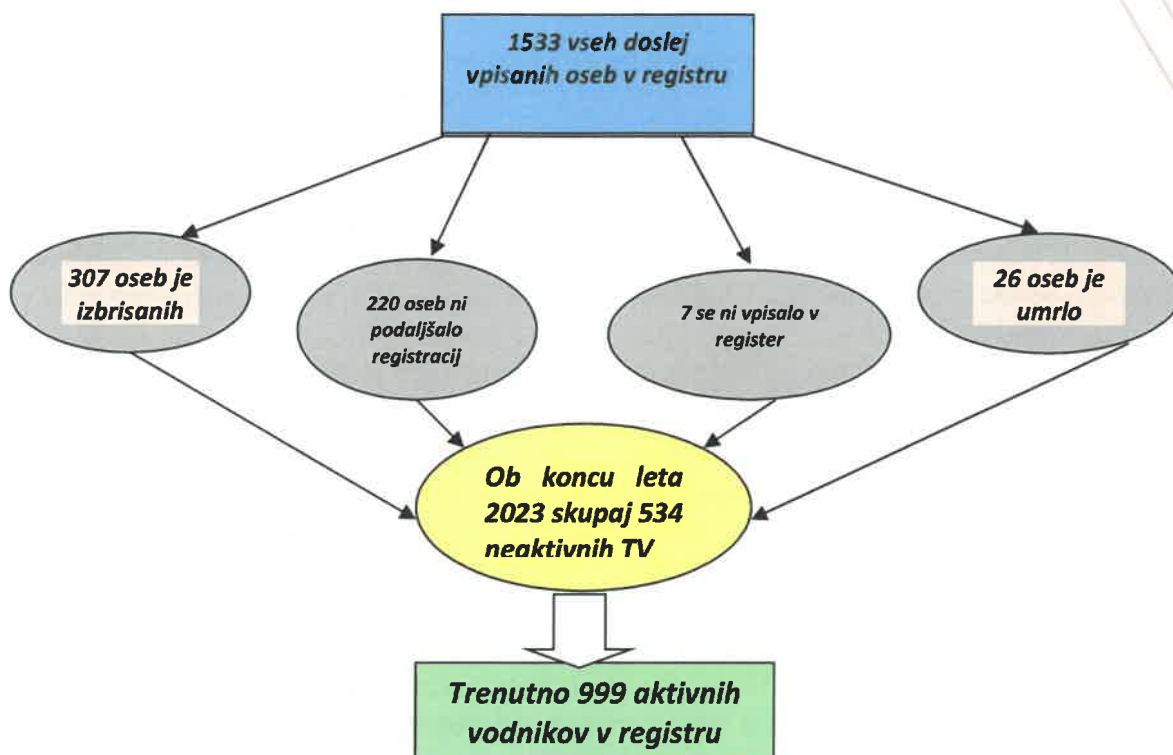
Slika št. 4: Tabelarni prikaz štev. novih turist. vodnikov v registru v vseh preteklih letih ter indeksi rasti/upada s komentarji o vzrokih za variiranje zanimanja za vodniške izpite.

*Z zeleno barvo so pobarvani indeksi rasti in z oranžno upadanja novih vodnikov v primerjavi s preteklim letom.

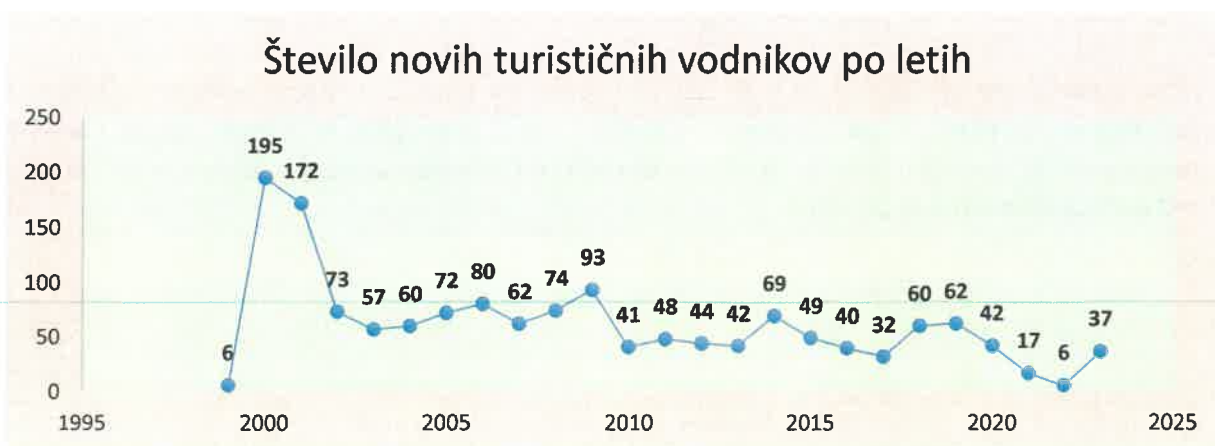
V preteklem letu 2023 se je število turističnih vodnikov, ki so opravili izpit, povečalo za 617% v primerjavi z letom pred tem (37 novih turističnih vodnikov napram 6 v letu 2022). Ob koncu leta 2023, ko smo podatke zajemali za to letno poročilo, je v registru bilo skupaj 1533 turističnih vodnikov, ki so v preteklih petindvajsetih letih opravili vodniški izpit. (Razvidno je iz tabelarnega prikaza novih vodnikov po letih na sliki številka 4.) Od tega je bilo doslej izbranih po uradni dolžnosti 307 oseb iz različnih razlogov (najbolj pogosto zaradi večletnega ne-urejanja letnih registracij, vendar tudi zaradi opustitve dejavnosti, na lastno željo, zaradi smrti – teh je bilo 26, zaradi upravičenih pritožb turistov ali organizatorjev potovanj itd.). To pomeni, da je bilo ob koncu leta 2023 aktivnih 1226 turističnih vodnikov. Med njimi je 220 oseb, ki v letu 2023 niso podaljšale svoje letne registracije. Te osebe so še v registru in pričakujemo, da verjetno bodo v prihodnosti uredili svoje letne registracije, (se aktivirali), vendar so trenutno tudi oni med neaktivnimi vodniki. Med neaktiviranimi turističnimi vodniki je tudi 7 oseb, ki so izpit opravili, pa se še niso v register vpisali in poslali fotografije za izdelavo vodniških izkaznic. Zmanjševanje števila aktivnih turističnih vodnikov v registru je razvidno iz diagramskega prikaza na sliki številka 5.

Vse turistične vodnice in vodnike v začetku januarja vsako leto TGZS pisno pozove, da pravočasno podaljšajo svoje letne registracije v zakonskem roku do 31. januarja, čeprav turistični zakon Zbornici tega pozivanja turističnih vodnikov na urejanje letnih registracij ne nalaga. Nenazadnje ne gre za nikakršne novosti, enako velja že pol tretje desetletje. TGZS to vedno naredi vsako leto, da bi tiste, ki še vodijo, spomnila na zakonske obveznosti. Poleg pošiljanja vabil na osebne e-naslove turističnih vodnikov, TGZS objavi tudi informacijo s pozivom za podaljšanje letnih registracij na svojih spletnih straneh. Redkim posameznikom, ki bodisi nimajo e-naslovov, bodisi ga Zbornici ne želijo razkriti, pa se pošlje poziv s pripadajočim obrazcem po običajni pošti na domač naslov.

Novi turistični zakon ZSRT-1 je v 52. členu priznal do tedaj opravljene vodniške izpite vsem turističnim vodnikom, ki so na dan uveljavitve zakona (dne 15.3.2018) bili vpisani v vodniški register (torej niso bili izbrisani zaradi takrat več kot triletnega neizvajanja dejavnosti ali zaradi več upravičenih kritik in pritožb).

Slika št. 5: Diagramski prikaz števila in vzrokov zmanjševanja aktivnih oseb v registru v letu 2023: 26 umrlih je že vključenih med 307 izbrisanih; 220 oseb v letu 2023 ni podaljšalo letnih registracij in 7 oseb se ni vpisalo v register.

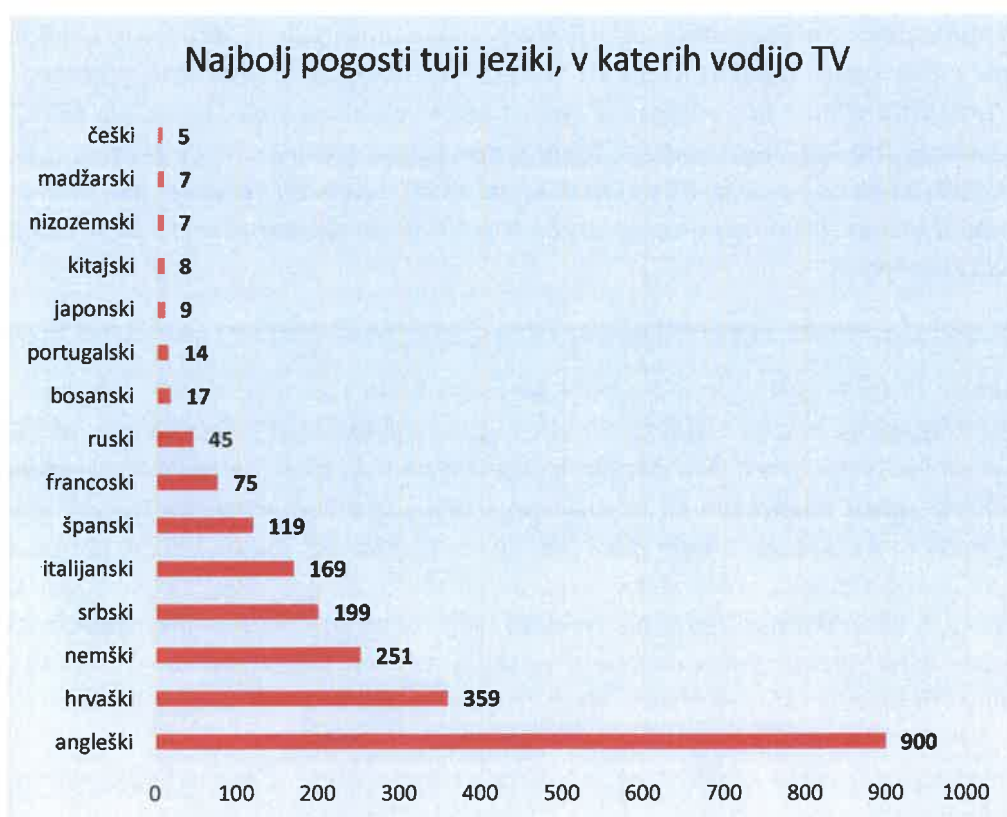
Slika št. 6: Grafični prikaz števila novih turističnih vodnikov v registru v preteklih 25 letih.

Z uveljavitvijo tretjega turističnega zakona smo pripravili tudi nove vodniške izkaznice, ki pred tem niso bile spreminjane celih dvajset let. Oblikovalci so jih pripravili v zeleni barvi slovenskega turizma, na katerih je poleg izvajalca izpitov TGZS zapisano tudi pristojno Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport. Razlogov za zamenjavo vodniških izkaznic je bilo več (npr. nekdanje Združenje za turizem in gostinstvo se je v letu 2007 preimenovalo v Turistično gostinsko zbornico Slovenije; TGZS je v letu 2011 postala samostojna pravna oseba, ki ni več del GZS-Gospodarske zbornice Slovenije, kot je to pisalo na prejšnjih izkaznicah; v turističnem zakonu se kot izdajatelj izkaznic navaja ministrstvo, pristojno za turizem in ne več Zbornica itd.). Časovni okvir za zamenjavo starih modrih vodniških izkaznic v nove, zelene izkaznice, je bil postavljen v dogovoru s pristojnim Direktoratom za turizem do 15.3.2020 (dveletno obdobje). Ogromna večina turističnih vodnic in vodnikov je takrat svoje izkaznice tudi zamenjala (96%). Izkaznice seveda zamenjamo tudi zamudnikom, tovarni naročamo izdelavo novih izkaznic tudi za tiste, ki so jih založili (pa jih ne najdejo) ali so jim dokumenti na poteh bili ukradeni ipd. Prav tako prihaja do menjav izkaznic zaradi sprememb osebnih imen in predvsem ženskih priimkov po sklenitvi zakonskih zvez ipd.

V preteklih 25 letih, odkar je v Sloveniji turistični vodnik uradno postal reguliran poklic, je vodniški izpit na nacionalni ravni na Turistično gostinski zbornici Slovenije opravilo 1533 oseb. V tem obdobju je 307 oseb bilo črtanih iz registra zaradi opustitve dejavnosti (nekateri med njimi so tudi umrli, konkretno 26 oseb). Povprečna starost slovenskega turističnega vodnika na nacionalni ravni je za moške 50,8 let, in za ženske 48,2 leti. Velika večina turističnih vodnikov je univerzitetno izobraženih oseb (kljub temu, da od leta 2018 novi turistični zakon za pristop k vodniškemu izpitu ne zahteva več nikakršne minimalne stopnje dokončane izobrazbe). Med turističnimi vodniki je (trenutno) tudi 57 doktorjev znanosti (vseh profilov in ne zgolj družboslovja, npr. zdravniki, dr. biomedicine, dr. mikrobiologije, dr. tehnologije itd.). Povprečni turistični vodnik vodi v treh tujih jezikih od 47 jezikov, ki so jih doslej prijavi ob vpisu v vodniški register. Med registriranimi turističnimi vodniki je 2 % takih, ki sploh ne vodijo v slovenskem jeziku.

Iz tabele in grafa na slikah števil 4 in 6 je razvidno variiranje števila novih turističnih vodnikov po letih. Pod tabelo na sliki števil 4 so pripisani tudi komentarji o morebitnih vzrokih za večje ali manjše zanimanje za vodniške izpite v posameznem letu. V kolikor je bil zabeležen porast števila novih vodnikov v primerjavi z letom pred tem več kot 100%, smo komentar pobarvali z zeleno barvo, če je šlo za upad zanimanja (manj kot 100%), pa z oranžno barvo. V petindvajsetih preteklih letih je rast števila novih turističnih vodnikov bila zabeležena enajstkrat in upad trinajstkrat. V povprečju smo pridobivali na leto približno 62 novih turističnih vodnikov, ki so uspešno opravili vodniški izpit na Zbornici. To pomeni, da je leto 2023 bilo podpovprečno leto

po številu novih turističnih vodnikov. Najslabše leto je bilo 2022 zaradi posledic pandemije covid-19. Drugo najslabše leto je bilo 2021 (le 17 novih turističnih vodnikov), sledi leto 2017 s samo 32 novimi vodniki na letni ravni. Nedvomno je v preteklosti na upad zanimanja za vodniške izpite večinoma vplivala sprememba ali samo najava spremembe turističnega zakona, nekajkrat pa je v to zanimanje posegla gospodarska situacija (v letu 2010 recesija; v letih 2020, 2021 in 2022 pandemija). Večjemu zanimanju za vodniške izpite je običajno botrovala rast turistične panoge.

Slika št. 7: Grafični prikaz najbolj pogosto prijavljenih tujih jezikov in število turističnih vodnikov, ki v teh jezikih vodijo.

Med zanimivostmi v registru lahko omenimo podatek, da je precejšnje število tujcev, živečih v Sloveniji, uspešno opravilo slovenski vodniški izpit na nacionalni ravni v slovenskem jeziku. Tujci k nam prihajajo iz vseh koncev sveta: Indije, Japonske, Kitajske, Tajvana, Izraela, Egipta, Malezije, Rusije, Ukrajine, Uzbekistana, Kazahstana, Francije, Peruja, Avstrije, Italije, Hrvaške, Belgije, BIH, Velike Britanije, Argentine, Nizozemske, Nemčije, Srbije, Madžarske, Švice, ZDA, Črne Gore, Makedonije, itd. Pri podaljšanju letnih registracij opažamo, da se je tudi določeno število slovenskih turističnih vodnikov odselilo iz Slovenije in trenutno živi v tujini s stalnim

prebivališčem (na vseh celinah), kljub temu večinoma ohranjajo veljavnost slovenske vodniške izkaznice. Prav tako je zgovoren podatek, da sta se doslej samo dve osebi prijavili za opravljanje izpita brez končane srednje šole (čeprav je to po novem turističnem zakonu dovoljeno že od 15. marca 2018), vendar izpita kljub nekajkratnim poskusom še nista uspešno zaključila.

Zanimiv je tudi podatek, da so turistični vodniki na nacionalni ravni prijavili sposobnost vodenja v 47 jezikih (poleg slovenščine še v 46 drugih jezikih); med najbolj pogoste se uvrščajo angleščina (900 posameznikov), hrvaščina (359), nemščina (251), srbsščina (199) in italijanščina (169). Grafični prikaz števila oseb in tujih jezikov, v katerih najpogosteje vodijo skupine turistov, je razviden na sliki števil. 7.

Z novim spletnim registrom turističnih vodnikov se je pridobila večja uporabnost te računalniške aplikacije in večja preglednost. Največja dodana vrednost registra je dejstvo, da so v skladu z novim turističnim zakonom vsi vodniki, ki so izpit opravili, objavljeni v registru vsaj z osnovnimi podatki – če že ne z vsemi svojimi kontakti. O morebitni objavi ali ne-objavi svojih kontaktnih podatkov (elektronskega naslova in telefonske številke) ter izobrazbe se odloča vsak turistični vodnik sam. Glede objave števila dni vodenja in največ do deset držav vodenja za preteklo leto so nekateri turistični vodniki izrazili nasprotovanje (ker po njihovem mnenju to zakonsko določilo posega v njihove poslovne skrivnosti). V letu 2019 je Slovenija dobila Zakon o poslovni skrivnosti (Uradni list RS št. 22/2019), ki pa tovrstne podatke ne uvršča med poslovne skrivnosti. Za organizatorje potovanj pa so z druge strani tovrstni podatki zelo pomembni pri izboru ustrezne osebe za vodenje, toliko prej, ker je novi register že bistveno zožil nabor podatkov o posameznem vodniku. Med razloge, zakaj je objava števila dni vodenja v spletnem registru povzročila revolt peščice vodnikov (Zbornici so negodovanje sporočili trije posamezniki), se nismo spuščali in lahko le domnevamo, da bodisi ne želijo, da je vidno, koliko veliko ali koliko malo vodijo. Nekateri posamezniki so izrazili tudi negodovanje zaradi omejitve do deset držav vodenja (navajali so, da vodijo 'v stotine držav') in smo jim svetovali, da naj navedejo le tiste države, ki jih resnično dobro poznajo in z njimi imajo največ izkušenj (ter bi to svoje dobro poznavanje določene države želeli izpostaviti).

Ponovno je zaživela tudi angleška različica vodniškega registra, kot jo je Zbornica že imela pred dvema desetletjema, pa se jo ni vzdrževalo zaradi zmanjševanja stroškov in števila zaposlenih. Ponovno vzpostavljen angleški prevod vodniškega registra je olajšal iskanje turističnih vodnikov tujim organizatorjem potovanj in ponudil več možnosti za delo slovenskim turističnim vodnikom. To je posebej pomembno v luči novih določil turističnega zakona, ki ne dopušča več turističnim vodnikom iz tretjih držav, da vodijo na ozemlju Slovenije, kot je to bilo izrecno zapisano v prejšnjih dveh turističnih zakonih.

VI. Ugotovitve pri realizaciji javnih pooblastil (sklop B)

1. Ustreznost programa za preverjanje usposobljenosti turističnih vodnikov

Najnovejši turistični zakon ZSRT-1 v 3. odstavku 55. člena predvideva pripravo novega programa za preizkus usposobljenosti za turističnega vodnika na nacionalni ravni, ki ga predpiše minister, pristojen za turizem, v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo. Do priprave novega, posodobljenega programa s strani pristojnih ministrstev bo še naprej v uporabi obstoječi Program za preverjanje usposobljenosti turističnih vodnikov, ki ga je dne 3. 2. 1999 sprejel Upravni odbor takratnega Združenja za turizem in gostinstvo pri Gospodarski zbornici Slovenije in nanj pridobil soglasji ministra, pristojnega za delo, in ministra, pristojnega za turizem.

Na podlagi dosedanjih zborničnih izkušenj z izvajanjem izpitov za turistične vodnike lahko izpostavimo ugotovitev, da tudi po več kot dveh desetletjih obstoječi program za preverjanje usposobljenosti turističnih vodnikov na nacionalni ravni ustreza svojemu namenu in da verjetno niti ne bo deležen bistvenih sprememb ob morebitni posodobitvi, saj se zgodovina ne spreminja čez noč in prav tako se etnološke značilnosti slovenskega naroda ne spreminjajo čez noč. To še bolj velja za geografske značilnosti slovenskega ozemlja, za arheologijo ter umetnostno-zgodovinske stile in sloge (antiko, romaniko, gotiko, barok, renesanso, impresionizem, arhitekturne mojstrovine Jožeta Plečnika ipd.) in ne nazadnje tudi za psihološke vidike skupinskih vodenj. Ugotavljamo, da se je v preteklih dobrih dveh desetletjih edino precej spremenilo področje slovenske zakonodaje, ki regulira organizacijo in izvedbo skupinskih turističnih potovanj, kar se je odražalo tudi na izpitnih vprašanjih za ta tematski sklop. Zato smo ta tematski sklop na Zbornici temeljito spremenili v letu 2020 v sklopu že pete izvedene posodobitve izpitnih vprašanj za turistične vodnike na nacionalni ravni. Ustreznost programa usposobljenosti za turističnega vodnika na nacionalni ravni nenazadnje potrjuje tudi veliko število uspešnih kandidatov na vodniških izpitih – v petindvajsetih letih jih je bilo že 1533. Pri tem je pomembno dejstvo, da so pri pripravi obstoječega programa za preverjanje usposobljenosti turističnih vodnikov na nacionalni ravni poleg zaposlenih na Zbornici, sodelovali tudi vrhunski strokovnjaki za posamezne tematske sklope (med drugimi npr. dr. Matjaž Jeršič za geografijo, dr. Janez Bogataj za etnologijo, dr. Marko Polič za psihologijo skupinskih vodenj, mag. Gojko Zupan za umetnostno zgodovino, mag. Snežana Škerbinc za turistično zakonodajo itd.).

Neredko se je v vseh teh preteklih letih dogajalo, da kandidati po opravljenem izpitu kontaktirajo Zbornico samo zato, da bi izrazili svoje vtise in hvaležnost po zaključku izpita, pa tudi ponos in zadovoljstvo ob svojem uspehu in pridobitvi dodatnih znanj, ki so zelo uporabna v praksi. Priznavali so, da se sami ne bi spomnili, da bi tovrstno gradivo in nekatere vsebine tematskih sklopov za morebitno vodenje najprej preštudirali – če ne bi bile za izpit obvezne. Ob takih

priložnostih na Zbornici vemo, da smo ubrali pravo pot in da predpisane vsebine za opravljanje izpita prispevajo k dvigu kakovosti storitev slovenskega turizma. Če izboljšanje lastnih kompetenc opažajo sami novo promovirani turistični vodniki, je pričakovati, da se bo to posledično odražalo tudi pri njihovih vodenjih skupin turistov, kar je tudi bil namen uvedbe izpitov.

Kljub tem ugotovitvam, je zbornični Izpitni odbor mnenja, da zgolj opravljeni izpit ne more biti garancija kakovosti turističnega vodenja. Opravljen prvi, teoretični del izpita, zagotavlja, da je bil turistični vodnik dobro seznanjen z izpitno snovjo iz šestih tematskih sklopov ter da je pokazal vsaj minimalno znanje iz teh šestih področij. To so: (1) turistična geografija s kartografijo; (2) zgodovina; (3) zakonodaja, ki regulira dejavnosti organizacije in izvedbe skupinskih potovanj; (4) etnologija; (5) psihološki vidiki skupinskih vodenj in (6) umetnostna zgodovina z arheologijo. Opravljen drugi, praktični del izpita prav tako zagotavlja, da turistični vodnik obvlada minimalne osnove komuniciranja s skupino, obvlada javni nastop in govorjenje pred mikrofonom, da ima sposobnost orientiranja v prostoru itd. Vendar vse to še ne zagotavlja, da bo kandidat brežhibno opravljal dejavnost vodenja skupin turistov. Tovrstni zadržki Izpitnega odbora izhajajo iz dejstva, da kandidati ne opravljajo nobenega psihološkega testa in ne gredo na zdravniške preglede ter da ni možno z gotovostjo predvideti, kako se bodo posamezniki odzvali v specifičnih situacijah na poti (pri tem je mišljeno predvsem na stresne, napete, nepredvidene, konfliktne ali celo kočljive okoliščine, ki se v praksi vendarle občasno dogajajo).

Ni dvoma, da je delo turističnega vodnika zahtevno, kompleksno in večplastno ter se ne izraža samo s teoretičnim znanjem in govorniško spretnostjo. Dober turistični vodnik se izoblikuje postopoma skozi prakso in z nabiranjem večletnih izkušenj. Opravljeni izpit pri Turistično gostinski zbornici Slovenije je le dokaz, da kandidat dosega določene minimalne zakonske pogoje, ki mu odpirajo vrata za začetek opravljanja dejavnosti. V kakovost turističnega vodenja mora poleg tega vsak posameznik vlagati še veliko lastnega truda in novih znanj, saj gre za opravljanje poklica, ki kot večina sodobnih poklicev, zahteva permanentno vseživljenjsko učenje in nenehno dodatno usposabljanje. Zato tudi ni programa usposabljanja, ki bi enkrat za vselej zagotavljal vsa potrebna znanja in spretnosti posameznika za opravljanje nekega poklica. Priče smo nenehnim spremembam na vseh življenjskih področjih in je zato nujno kontinuirano pridobivanje znanj o različnih spremembah v kompleksnem družbenem okolju tudi za turistične vodnike.

2. Zakonske nedoslednosti in predlogi za spremembe ZSRT-1

V nadaljevanju bomo navedli nekaj opažanj, problemov in predlogov za reševanje nejasnosti, ki nastajajo z izvedbo javnih pooblastil in pri izvajanju dejavnosti turističnega vodenja. Predvsem

bi pripravljavca zakona opozorili na vprašanja, ki v praksi povzročajo največ težav s strokovnega ali pravnega vidika ter hkrati predlagali ustrezne rešitve.

1. V 1. odstavku 35. člena ZSRT-1 je neustrezno zapisano, da se kot dokazilo o opravljenem preizkusu znanja turističnemu vodniku izda vodniška izkaznica. Načeloma naj bi bilo tako, v praksi pa to ni izvedljivo in tega avtomatizma ni in ga ne more biti. Kot dokazilo o opravljenem preizkusu znanja se vodniku izda javno veljavna listina – Potrdilo o strokovni usposobljenosti za turističnega vodnika (oziroma dokazilo, da je predpisani izpit opravil). Gre za potrdilo, ki ga turistični vodnik nujno potrebuje pri urejanju POD-ov v državah članicah EU, ki to prijavo občasnega dela na njihovem ozemlju zahtevajo. Brez tega vodenje slovenskih turističnih vodnikov v tujini ni možno. Seveda je potrebno, da se vodniku izda tudi vodniška izkaznica, vendar ni avtomatične izdelave izkaznice po opravljenem izpitu. Šele ko posameznik odda vlogo za vpis v vodniški register in posreduje podatke, ki jih zahteva 2. odstavek 36. člena ZSRT-1 za vpis v register ter posreduje svojo fotografijo za izdelavo vodniške izkaznice, se mu lahko le-ta tudi izda. Glede na to, da gre za izkaznico s fotografijo imetnika, brez fotografije izdaja tega dokumenta ni možna. Posameznik prav tako mora najprej posredovati podatke, ki jih zakon navaja za vpis v vodniški register in plačati stroške izdelave svoje izkaznice. Zato **Zbornica predlaga, da se ob spremembi turističnega zakona 35. člen ustrezno dopolni na način, da se za opravljeni izpit najprej izdaja javno veljavne listine Potrdilo o opravljenem vodniškem izpitu na nacionalni ravni in šele potem tudi vodniška izkaznica na podlagi zahteve posameznika.** Občasno se tudi dogaja, da posameznik pošlje Zbornici izpolnjeni obrazec s potrebnimi podatki za vpis v vodniški register in obenem tudi plača storitev izdelave predpisane vodniške izkaznice, vendar ne pošlje potrebne fotografije za njeno izdelavo in do zaključka tega upravnega postopka ne more priti.
2. Občasno se tudi dogaja, da posameznik uspešno opravi vodniški izpit, vendar med pripravami nanj ugotovi, da gre za zahteven poklic, ki od posameznika terja vseživljenjsko učenje in veliko odgovornosti in skrbi za skupine ljudi, ki ga ne veseli in se v register ne želi vpisati oziroma poklica ne namerava dejansko tudi opravljati. Takšno osebo v register sicer evidenčno vpišemo, vendar za javnost ni vidna zaradi njenega nadaljnjega neposredovanja zahtevanih podatkov in fotografije za izdelavo izkaznice. Šele potem, ko posameznik posreduje obrazec vloge za vpis v register s podatki, ki se jih zahteva v registru, in s fotografijo za izdelavo izkaznice, postopek vpisa v register steče in ga v celoti zaključimo ter je turistični vodnik tudi viden v spletnem registru. Zdaj turistični zakon ZSRT-1 v 2. odstavku 36. člena le nalaga ministrstvu, pristojnemu za turizem, (oziroma pravni osebi, na katero prenese tovrstno javno pooblastilo), da za namen obveščanja javnosti o usposobljenih turističnih vodnikih upravlja register turističnih vodnikov, ki vsebuje določene podatke. V praksi se dogaja, da so nekatere

osebe vodniški izpit opravile (torej so usposobljene za izvajanje tega poklica), kljub temu pa ga ne želijo izvajati in bi njihova objava v registru bila nepotrebna in celo zavajajoča. Zato Zbornica predlaga, da se ob spremembi turističnega zakona izrecno navede obveza turističnega vodnika, da se v vodniški register tudi vpiše in pridobi vodniško izkaznico po opravljenem izpitu in pred začetkom izvajanja dejavnosti.

3. V 4. alineji 2. odstavka 36. člena ZSRT-1 je še eno neskladje turističnega zakona. V celoti so namreč odpravljeni vsi pogoji za pristop k vodniškemu izpitu (1. odstavek 35. člena zakona več ne navaja končane vsaj srednje šole in znanja vsaj enega tujega jezika na ravni srednje šole), hkrati pa se med obvezne podatke, ki se jih objavlja v registru, navajajo tudi strokovna znanja in usposobljenosti posameznika. To pomeni, da ko se kandidat prijavi na izpit, se od njega ne zahteva kopije kakršnega koli spričevala ali diplome o zaključeni izobrazbi, če pa po opravljenem izpitu navede, da je npr. diplomant turizma, profesor zgodovine, dipl. geograf ipd., mora za to predložiti dokazilo (če želi, da je ta podatek naveden v spletnem registru oziroma bi se rad pohvalil z doseženo izobrazbo in povečal svojo konkurenčnost na trgu delovne sile pri izbiri ustreznega vodnika s strani organizatorjev potovanj). Samo izjava, da je nekdo zaključil določeno stopnjo formalne izobrazbe ali pridobil akademski naziv, ni dokazilo, da jo dejansko ima. V preteklih letih smo na Zbornici z verodostojnostjo tovrstnih izjav imeli ne malo težav in zato dosledno zahtevamo kopije dokazil. Pri tem nam občasno kdo navrže, da nimamo pravice zahtevati dokazil za dokončano izobrazbo, kar glede pristopa k izpitu drži, pri vpisu izobrazbe v vodniški register pa ne drži. V izogib tovrstnim nevšečnostim Zbornica pri naslednji spremembi ZSRT-1 predlaga, da se v 4. alineji 2. odstavka 36. člena napiše: **»podatke o strokovnem znanju in dokončani izobrazbi ter druge vrste usposobljenosti na podlagi predloženih dokazil«**. Dejstvo je, da so podatki o dokončani izobrazbi posameznega turističnega vodnika za organizatorje potovanj izredno pomembni, posebej če gre za zelo specifična in visoko strokovna vodenja; zato jih je tudi smiselno ohraniti v registru. 'Druge vrste usposobljenosti' so lahko neka specifična znanja, ki prav tako v praksi pridejo še kako prav organizatorjem potovanj (npr. učitelj smučanja, lokalni turistični vodnik za določene regije in kraje, sposobnost vodenja skupin s posebnimi potrebami, izkušnje z romanji oz. verskim turizmom, turno kolesarki vodnik, sposobnost vodenja v tujem jeziku/ih itd.).
4. Napaka je opazna tudi v 2. odstavku 27. člena ZSRT-1, ki se nanaša na obveznost vseh organizatorjev potovanj, da zagotovijo vodje poti ali turistične vodnike v skladu s 34. členom zakona. To določilo je v 2. odstavku 27. člena zapisano tako, da se nanaša zgolj na 1. alinejo 1. odstavka 27. člena ZSRT-1, kar so enodnevni izleti, ki trajajo do 24 ur in ne vključujejo prenočevanj in ne tudi za večdnevne potovalne aranžmaje iz 2. in 3. alineje 1. odstavka ali za tri alineje iz 4. odstavka tega člena. **S strokovnega vidika ocenjujemo, da je vodja poti še bolj potreben na večdnevni potovanjih, ki obsegajo tudi prenočitve,**

prav tako se nam zdi bolj nujen pri izvedbi strokovnih ekskurzij vzgojno-izobraževalnih ustanov ali recimo verskih skupnostih. Zato Zbornica predlaga, da se pri naslednji spremembi ZSRT-1 ustrezno popravi 2. odstavek 27. člena.

5. *Med zakonske nedoslednosti se uvršča tudi ne-opredelitev pristojnega nadzornega organa v 41. členu nad določbami turističnega vodenja na ravni turističnega območja iz 39. člena ZSRT-1, ki ga pogrešajo predvsem lokalne skupnosti in lokalni turistični vodniki, čeprav so v 3. odstavku 45. člena določene višine glob za tovrstne prekrške. Zato Zbornica predlaga ustrezno dopolnitev 41. člena ZSRT-1 z navedbo tudi nadzora lokalnega turističnega vodenja na ravni turističnega območja.*
6. *Zakonska nedoslednost je tudi ne-navajanje nadzornega organa za izvajanje obveznosti zagotavljanja vodje poti ali turističnega vodnika, ki jih predpisuje 1. odstavek 34. člena ZSRT-1. Pri določanju nadzora v 41. členu je 34. člen izpuščen, čeprav se višina globe za ta prekršek navaja v 4. odstavku 44. člena. Zato Zbornica predlaga ustrezno dopolnitev 41. člena z navedbo nadzornega organa pri zagotavljanju vodje poti ali turističnega vodnika pri vsaki izvedbi turističnega paketa doma in v tujini za vsako organizirano skupino posebej.*
7. *Napaka je opazna tudi v 2. stavku 1. odstavka 35. člena ZSRT-1, ko se med obveznimi podatki, ki jih vsebuje vodniška izkaznica, navaja »zaporedno številko izdane izkaznice iz registra iz 2. odstavka 36. člena zakona«, hkrati pa se med naštetimi podatki, ki jih vsebuje vodniški register v 2. odstavku 36. člena zakona ne navaja te pomembne oznake oziroma zaporedne številke turističnega vodnika v registru. Zato Zbornica predlaga, da se med obstoječih pet alinej 2. odstavka 36. člena ZSRT-1 doda še šesta alineja, ki bo navajala oznako turističnega vodnika v registru (gre za črkovno-številčno oznako).*
8. *Zbornica predlaga tudi, da se pri prenovi ZSRT-1 v 39. členu določi poenotenje znanj za vse slovenske turistične vodnike, torej tudi za turistične vodnike na ravni turističnega območja, na način, da lokalni turistični vodniki najprej opravijo izpit na nacionalni ravni in šele potem tudi izpit na ravni posameznega turističnega območja. S tem bi se poenotil nivo minimalnega znanja vseh turističnih vodnikov v državi, pridobivanje znanj za lokalno vodenje na ravni določenega turističnega območja pa bi bila specializacija ali neka vrsta nadgradnje osnovnih znanj. Turistični vodnik bi na ta način pridobil najprej splošna, univerzalna znanja iz šestih tematskih sklopov, dodobra spoznal celotno deželo (njeno zgodovino, geografijo, etnologijo, turistično zakonodajo itd.) in potem še znanja za vodenje na mikro lokaciji. Kakovost storitve turističnega vodenja bi se s tem pri nas vsekakor zvišala. Na številnih sestankih s predstavniki različnih združenj in društev slovenskih turističnih vodnikov so turistični vodniki Zbornici izrazili to stališče. Na TGZS soglašamo s tem predlogom, za nas je izredno pomemben že zato, ker je prišel s strani*

samih vodnikov (iz stroke). Podobna je ureditev turističnega vodenja na lokalni (ali regionalni) ravni v drugih državah (npr. na Hrvaškem, v Italiji, Avstriji, itd.). Na ta način bi se zagotovo izognili nepoznavanju turističnih predpisov na lokalni ravni in posledično nedovoljenemu preganjanju turističnih vodnikov iz drugih držav članic EU in vodnikov na nacionalni ravni, kar se nam zdaj dogaja. Poleg navedenih razlogov za takšno ureditev je treba spomniti, da nam Evropska komisija očita, da so predpisi o regionalnem turističnem vodenju pri nas nejasni in oviralni, tako za vodnike iz držav članic EU kot tudi za vodnike na nacionalni ravni. Pri tem se sklicujemo na ugotovitve Tourism Advisory Committee pri Evropski komisiji z dne 8. 12. 2022. S stališčem Evropske komisije soglašamo, saj organizatorji potovanj ne vedo, katera od 212 slovenskih občin sploh ima predpisano lokalno turistično vodenje in kdo je na lokalni ravni pristojen za posredovanje morebitnega seznama in kontaktov tovrstnih vodnikov, glede na to, da jih turistični zakon ne navaja in da lokalnim skupnostim pušča proste roke glede morebitne ureditve/ne-ureditve lokalnega vodenja. S tako ureditvijo bi tudi tujim organizatorjem potovanj bistveno olajšali iskanje ustreznih slovenskih turističnih vodnikov za vodenje po naši deželi, saj bi vsi slovenski turistični vodniki lahko vodili po celotnem slovenskem ozemlju. Tako bi se tudi bistveno povečal nabor turističnih vodnikov na nacionalni ravni, ki nam zdaj primanjkujejo.

VII. Sklepne misli

V Sloveniji je turistični vodnik od avgusta leta 1998 zakonsko reguliran poklic. Ocenjujemo, da je takšna ureditev pravilna. Ob poskusu deregulacije poklica v letu 2016, ko je osnutek novega turističnega zakona s takšnim predlogom bil v javni razpravi, je bilo izraženo veliko nasprotovanj strokovnih javnosti, da bi tak predlog tudi obveljal. Nenazadnje večina držav članic EU ima poklic turističnega vodnika za zakonsko reguliran poklic, natančno 14 od 27 držav, (te so: Avstrija, Bolgarija, Ciper, Francija, Grčija, Hrvaška, Italija, Litva, Madžarska, Malta, Romunija, Slovaška, Slovenija in Španija), med njimi so vse nam sosednje države. Zakonska regulacija turističnega vodenja je posledica posebnosti in kompleksnosti turistične panoge. Turistični vodniki na nacionalni ravni so osebe, ki delajo z ljudmi in na zanimiv ter privlačen način predstavljajo turistične znamenitosti svoje dežele domačim in tujim gostom. Sami zase radi rečejo, da so ambasadorji turizma svoje dežele doma in v tujini. Od njih se zahteva poleg izjemne širine znanj (povezovanja zgodovinskih obdobij in osebnosti v času in prostoru ter obvladovanje časovnega traku) tudi sposobnost vodenja in reševanja problemov na poti, pozitivna naravnost, nekonfliktnost, točnost, iznajdljivost, poštenost, dobra orientacija v prostoru, organizacijske sposobnosti, jezikovne kompetence itn. Zaradi tega so preizkusi znanja in usposobljenosti oseb, ki bi želele opravljati vodniški poklic, smiselna in upravičena rešitev.

Opazno je, da je v letu 2018 deregulacija poklica turističnega spremljevalca (preimenovanega v vodjo poti) po 20 letih regulacije bistveno olajšala delo turističnim agencijam in jim delno zmanjšala tudi stroške. Organizatorji potovanj nedvomno znajo sami presoditi, ali je oseba, ki ji dodelijo nalogo vodje poti, vredna njihovega zaupanja. Velika konkurenca na trgu je nenazadnje hitro naredila selekcijo tudi med nekdanjimi turističnimi spremljevalci. Bolj ambiciozni med njimi so se odločili opraviti vodniški izpit. Zakonske olajšave pri pristopu k vodniškemu izpitu, ki so bile namenjene turističnim spremljevalcem z opravljenim izpitom, so olajšale delo tako njim kot tudi izpitnim komisijam pri TGZS. Opazno je, da so le maloštevilni posamezniki to možnost dejansko tudi izkoristili in dokazali, da so v preteklih letih nabrali dovolj izkušenj, da lahko postanejo turistični vodniki (le 41 od 449 oseb ali slaba desetina). Z dnem 15. marca 2020 se je zaključilo dveletno prehodno obdobje, v katerem so nekdanji turistični spremljevalci lahko opravljali vodniški izpit z olajšavami. Po tem datumu vodniški izpit te osebe opravljajo v celoti, kot vsi ostali zainteresirani kandidati.

V letu 2022 je vodniški izpit opravilo najmanj kandidatov doslej kot posledica epidemiološke situacije, ki je zajela Evropo in ves svet ter je še posebej prizadela turistično panogo. Zanimanje za vodniške izpite je bilo drastično upadlo, vendar se je že lani (v letu 2023) situacija začela izboljševati. Turizem se je opomogel hitreje od napovedi Svetovne turistične organizacije, še zlasti v Evropi in v Sloveniji. Verjamemo, da bo postopno okrevanje turizma vplivalo tudi na povečanje zanimanja za opravljanje vodniških izpitov v naslednjem obdobju.

Delno je na upad zanimanja za vodniške izpite v zadnjih letih vplivala tudi deregulacija turističnih spremljevalcev oziroma po novem vodij poti, ker sedaj kdor koli lahko opravlja ta poklic. Organizatorji potovanj pogosto napačno tolmačijo ZSRT-1 na način, da turističnih vodnikov niti ne potrebujejo več, saj so njihove storitve dražje od storitev (ne-reguliranih) vodij poti. To mnenje sloni na napačni domnevi, da če ne napišejo v programih potovanj, da je v ceno aranžmaja vračunano strokovno turistično vodenje, ni treba najeti turističnega vodnika. Vendar v resnici temu ni tako. Če so v programih potovanj vključeni ogledi znamenitosti, to avtomatično povleče za sabo strokovno razlago turističnega vodnika (bodisi na nacionalni ali na lokalni ravni). Na program potovanja in vključenost posameznih storitev v ceno turističnega aranžmaja je treba gledati kot na smiselno celoto, kar Tržni inšpektorat RS tudi počne pri izvajanju nadzora.

Opažamo tudi, da velika večina organizatorjev potovanj niti ne ve, da turističnih spremljevalcev nimamo več, zato pri navajanju storitev, ki so vključene v ceno turističnega paketa, še vedno množično navajajo turistično spremljanje. TGZS je vse turistične agencije z licenco v letu 2018 že seznanila o vseh zakonskih spremembah na področju turizma, vendar se zdi, da prejemniki teh obvestil z njimi niso seznanili vse svoje zaposlene (npr. komercialiste, ki sestavljajo turistične aranžmaje).

Ob koncu pričajočega letnega poročila izpostavljamo, da Turistično gostinska zbornica Slovenije

*odgovorno izvaja zaupana ji javna pooblastila. Izpitna vprašanja in seznam literature za njihovo pripravo so javno objavljeni na zborničnih spletnih straneh, prav tako so izpitni roki objavljeni za celo leto vnaprej. Cena izpita je določena v pogodbi z ministrstvom, pristojnim za turizem in se je po več let ne spreminja (cena ni postavljena tržno, temveč pokriva le nekatere osnovne stroške, povezane z organizacijo in realizacijo izpitov, najemom dvoran za izvedbo teoretičnih izpitov, minimalne honorarje za člane izpitnih komisij in plačila najema avtobusov za izvedbo praktičnih delov izpita). Za primerjavo navajamo podatek, da je cena **lokalnega** vodniškega izpita na Škotskem 5.500 funtov, v Sloveniji pa je izpit na **nacionalni** ravni zgolj 208 €. Tudi izpiti za lokalne turistične vodnike v Sloveniji so precej dražji od izpita na nacionalni ravni. S tako nizko postavljenimi cenami Zbornica težko pokriva vse stroške pri izvajanju tega javnega pooblastila. Posledično so honorarji članov izpitnih komisij minimalni in znašajo samo 7,5 € bruto po kandidatu. Zato bi bilo nujno potrebno ceno vodniškega izpita korigirati navzgor, vsaj za višino inflacije, ki je od marca 2016 (ko je bila zadnjič določena) do decembra 2023 znašala 27,5% po uradnih podatkih SURS-a. To pomeni, da bi vodniški izpit januarja 2024 moral biti vsaj 265 €. Zbornica predlaga, da se o tem podpiše ustrezen aneks k že podpisani pogodbi s pristojnim ministrstvom.*

Na realizaciji javnih pooblastil na Zbornici delajo visoko izobražene osebe z več desetletij delovnih izkušenj, z opravljenimi izpiti za vodenje upravnih postopkov, z odličnim poznavanjem celotne problematike in slovenske ter evropske zakonodaje, ki slovenski turizem regulira. Zbornica je tudi vključena v informacijski sistem IMI prek katerega sodeluje pri izmenjavi podatkov z državami članicami EU, prav tako brezplačno svetuje vsem zainteresiranim javnostim na področju turistične zakonodaje, ki se ne tiče zgolj dodeljenih javnih pooblastil. Tako se poleg posameznikov in podjetij (ki niso člani Zbornice), na TGZS obračajo za pomoč in razlage številne regionalne in razvojne agencije na področju turizma, zavodi za turizem, turistična društva, številne občine za ureditev lokalnega turističnega vodenja na svojem območju itd. Vsem Zbornica pomaga z nasveti in pojasnili po najboljših močeh. Zbornica tudi že dobro desetletje sponzorira tekmovanje mladih turističnih vodnikov v organizaciji Turistične zveze Slovenije, prvim trem uvrščenim tekmovalcem za nagrado podeli brezplačno udeležbo na zborničnem tečaju Veščine turističnega vodenja in brezplačno opravljanje vodniškega izpita na nacionalni ravni.

VIII. Opomba o zajetju podatkov

Številčni podatki so bili zajeti iz Registra turističnih vodnikov Slovenije prvi delovnik leta 2024, in sicer dne 3. 1. 2024.

